4. Соколова Г. Н. Труд и профессиональная культура / Г. Н. Соколова. – Минск : БГУ, 1980. – 142 с.
5. Чернова Ю. К. Профессиональная культура и формирование её составляющих в процессе обучения : монография / Ю. К. Чернова. – Москва; Тольятти : Тольят. политехн. ин-та, 2000. – 230 с.

The article is devoted to professional culture of specialist "Preschool education" in pedagogical school of higher learning. The content of the meanings of "profession", "professionalism", "culture", "professional culture", "professional and pedagogical culture" have been disclosed. The article describes various aspects of professional culture of future teachers of kindergarten in scientific researches. The text goes on to say about necessity of formation professional culture of future teachers of kindergarten.

Key words: *culture, profession, professional, professional culture, professional and pedagogical culture, future teachers of kindergarten, professional training.*

УДК 378/147+371/315
ББК 378+602

Олександра Кузенко

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

Стаття присвячена проблемам формування інформаційно-комунікаційної компетентності студентів-майбутніх педагогів. Розкривається значення інформаційно-технічних технологій у забезпеченні функціонування сучасної системи освіти, в оптимізації навчального процесу студентів ВНЗ та формуванні вміння майбутніх педагогів розв'язувати професійні завдання з допомогою використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Ключові слова: *інформаційно-комунікаційаї компетентність, інформаційно-технічні технології, педагогічна активність.*

Реформування сучасної системи освіти в України в контексті приєднання до Болонського процесу вимагає практичних заходів, спрямованих на забезпечення якості освіти згідно з міжнародними стандартами. Параметри міжнародних оцінок якості освіти, зокрема, PISA, TIMSS, CIVIC, PIRLS пріоритетним показником визначають результат освітнього процесу – формування компетентності в професійній діяльності та стійкої мотивації до навчання впродовж усього життя [5, с. 24]. Закономірно, що освітній процес у вищих навчальних закладах України має відповідати цим вимогам, орієнтуватися на сучасні педагогічні інноваційні процеси, активно впроваджувати інформаційно-комунікаційні технології, і, таким чином, створювати освітнє середовище для професійної підготовки педагогів, здатних виконувати суспільне замовлення в умовах динамічних соціальних і науково-технологічних перетворень.

Аналізу сутності поняття "професійна компетентність" присвячено чимало досліджень вітчизняних та закордонних учених. Визначення понять "компетентність", "професіоналізм", "професійна діяльність", їх структурних компонентів, класифікації стали предметом дослідження таких учених, як Н. Бібік, І. Єрмаков, Л. Ващенко, О. Савченко, О. Таїзова, А. Хуторський, М. Арстронг, М. Спенсера та ін. Проблему професійної компетентності педагога досліджують С. Гончаренко, І. Зязюн, І. Тараненко, Н.Ничкало, А. Маркова, А. Михайленко та ін.

[4, с. 17–20]. Зарубіжний досвід запровадження інформаційних технологій в освіті та перспективи їх розвитку в Україні проаналізовано в працях Ю. Богуцького, Р. Гуревича, М. Кадемії, М. Козяра, В. Лугового, В. Шейка.

Метою нашою статті є дослідження сутності поняття "інформаційно-комунікаційна компетентність" та умов її формування в майбутніх педагогів.

Тенденції розвитку сучасної освіти нерозривно пов'язані з умовами існування людини в інформаційній цивілізації, що вимагає активного запровадження інформаційних освітніх технологій, використання яких забезпечує розв'язання принципово нових дидактичних завдань, уможливлює розвиток нових моделей дистанційної освіти, відкритості освітньої діяльності та забезпечення освітніх потреб особистості на різних вікових етапах її життєдіяльності [9, с. 218].

Перехід до освітньої парадигми XXI століття ставить перед педагогами новітні вимоги, зумовлені необхідністю реалізації концепції випереджуючої освіти, орієнтованої на умови існування людини в інформаційному суспільстві, запровадження методів інноваційної і розвиваючої освіти на основі використання перспективних інформаційних технологій, підвищення якості наданих освітніх послуг через розвиток системи дистанційного навчання і засобів інформаційної підтримки навчального процесу сучасними інформаційними і телекомунікаційними технологіями. Необхідною умовою практичної реалізації інформаційних освітніх технологій є підготовка педагогів до виконання професійних обов'язків у новому інформаційному середовищі, а саме формування у студентів-майбутніх освітян інформаційно-комунікаційної компетентності.

Професійна компетентність – це інтегральна характеристики ділових і особистісних якостей фахівця, що відображає "не лише рівень знань, умінь і навичок, професійного досвіду, достатніх для досягнення цілей професійної діяльності, але і соціально-моральну позицію особистості" [2, с. 59]. Серед інших структурних елементів професійної компетентності (соціальної, психологічної, комунікативної, екологічної та валеологічної) фахівців будь-якої галузі діяльності, вчені означують інформаційну компетентність, яка включає володіння новими інформаційними технологіями [2, с. 60]. Поняття "інформаційно-комунікативна компетентність" трактується як здатність індивіда розв'язувати навчальні, побутові, професійні завдання за допомогою використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) [1, с. 70].

З огляду на те, що освіта перестає бути тільки засобом засвоєння готових загальновизнаних знань, а стає способом постійного безперервного обміну інформацією, комунікаційна компетентність особистості базується на розвитку здатності систематично самостійно навчатися та орієнтуватися в різноманітних інформаційних потоках, осмислювати їх та адекватно використовувати відповідно до поставлених завдань [6, с. 15].

На думку Л. Лугового, розвиток інформаційно-комунікаційних технологій зобов'язує на новій емпіричній основі переоцінити сутність інформації, її місця та ролі в світобудові, а також особливу увагу звернути на її кількісні та якісні показники. На основі досліджень вченого стає очевидним існування тісного взаємоз'язку між видами соціально-культурної інформації, особливостями психічних процесів людини, і, таким чином, використанням високоефективних технологій опанування інформації в освіті. Кожний із видів соціально-культурної інформації (знання, цінності, проекти, консенсуси, художні образи) опрацьовуються психікою людини: мислення – знання; емоції – цінності, уява – проекти, товариськість –

консенсуси; художня уява – художні образи [6, с. 17]. Аналогічним чином диференціюються новітні високі технології опанування інформації в освіті, зокрема, пізнавально-наукове навчання опрацьовує знання; ціннісно-виховне навчання – цінності; проектно-практичне (репродуктивне й продуктивне) – проекти; навчальне (практичне й духовне) спілкування – консенсуси; художнє (виконавче й творче) навчання – художні образи [6, с. 18]. Таким чином, опанування й впровадження високоефективних педагогічних технологій, що є важливим елементом формування професійної компетентності педагога, вимагає усвідомлення специфіки педагогічних технологій, детермінованих різними видами соціально-культурної інформації, що становлять зміст сучасної освіти.

Важливим чинником формування інформаційно-комунікаційної компетентності є оволодіння студентами навичками розумової праці, уміннями самостійної когнітивної діяльності з використанням сучасних і перспективних засобів ІКТ. Інформаційно-комунікаційні технології – це система інтегрованих методів, виробничих процесів і засобів інформатики (текстових редакторів і процесорів електронних таблиць; графічних редакторів і засобів анімації; мультимедіа-технологій) та телекомунікацій (телефонних ліній та бездротових з'єднань), комп'ютерів, накопичувальних та аудіовізуальних систем, з метою створити умови користувачам для одержання доступу, зберігання, розповсюдження, демонстрації та використання інформації.

Функціонування інформаційних технологій в освіті базується на використанні персональних комп'ютерів, оснащених набором периферійних пристроїв. У навчальному процесі широкого поширення набули універсальні офісні прикладні програми і засоби інформаційно-комунікаційних технологій: текстові процесори, електронні таблиці, програми підготовки презентацій, системи управління базами даних, органайзери, графічні пакети тощо. Використання глобальної телекомунікаційної мережі Інтернет уможливлює миттєвий доступ до світових інформаційних ресурсів (електронних бібліотек, баз даних, сховищ файлів та ін.). Найпопулярніший ресурс всесвітньої мережі Інтернет – WWW– містить кілька мільярдів мультимедійних документів [1, с. 42]. Водночас користувачі одержали можливість доступу до різних інформаційних банків даних у всіх куточках світу, з освітньою метою працювати над спільними проектами з ровесниками з інших країн, у межах телеконференції обговорювати проблемні питання, ознайомлюватися з різними точками зору. У таких умовах педагог стає керівником, координатором, експертом, а не тільки джерелом інформації [9, с. 244].

Дослідники стверджують, що зростаюча роль ІКТ у професійній підготовці сучасного фахівця сприяє підвищенню інтересу до новітніх технологій, ознайомленню з правилами їх використання для досягнення навчальних цілей, розв'язанню широкого спектру дослідницько-пошукових і творчих завдань. ІКТ у самостійній навчальній діяльності студентів виступають засобом комунікації, самоорганізації та самовираження. Позааудиторна самостійна навчальна діяльність студентів із використанням ІКТ впливає не тільки на якість знань випускників, але й сприяє їх готовності виконувати професійні обов'язки в інформаційному суспільстві, формуванню їх інформаційної компетентності [1, с. 72].

Самостійна робота студентів у процесі фахової підготовки є дієвим механізмом активізації їх пізнавальної активності, мотивацією до неперервної освіти та самоосвіти. У сучасній дидактиці самостійна робота розглядається як форма навчальної діяльності, котра здійснюється без особистої участі викладача, але під

його безпосереднім керівництвом, а також як засіб залучення студентів до самостійної пізнавальної діяльності [2, с. 236]. У навчальних планах ВНЗ III-IV рівнів акредитації передбачено на самостійну навчальну роботу студентів від 50% до 70 % часу, що, вочевидь, дозволяє вважати її основною формою навчальної діяльності студентів. Ефективність самостійної роботи студентів залежить від організації навчально-виховного процесу, методичного забезпечення та систематичного контролю та оцінювання знань, умінь і навичок, здобутих студентами самостійно.

Доцільно зауважити, що самостійна робота студентів передбачає виконання завдань під керівництвом викладача в аудиторії та організацію роботи студента в поза аудиторний час. Самостійна позааудиторна робота розвиває вміння працювати зі спеціальною літературою, довідниками, періодичними виданнями, із сучасними ІКТ, що сприяє активізації пізнавальної діяльності, вмінню орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати й переосмислювати набуту інформацію [1, с. 71].

Найрозповсюдженішими формами самостійної роботи студентів в умовах інформатизації освітнього простору набули: освоєння ІКТ; пошук необхідної інформації в мережі Інтернет; підготовка до лабораторних, практичних і семінарських занять; підготовка до тестування, аудиторної контрольної роботи; самотестування на комп'ютері; підготовка до ділової гри; виконання курсових, дипломних робіт [1, с. 71].

Використання комп'ютерних технологій в організації самостійної роботи студентів має значні переваги, оскільки, приміром, мультимедійні програми викликають інтерес у студентів, активізують їх пізнавальну активність завдяки таким якісним характеристикам, як наочність і доступність; наявність зручної навігації, можливість перейти в будь-яке місце за гіперпосиланням; проста реалізація зворотного зв'язку; присутність динамічних об'єктів активізує увагу студентів [10, с. 7].

Негативним є те, що інформація, яка одержується в Інтернеті у більшості випадків є несистематизованою. Дослідники стверджують, що для користувачів, які до навчання не працювали з пошуковими Ітнтернет-системами, цей інформаційний хаос суттєво ускладнює пошуки, спричинює інформаційне перевантаження, яке може викликати серйозні функціональні порушення, котрі фахівці трактують як проблеми психічного здоров'я. Внаслідок цього у тих, хто навчається, може зникнути інтерес і мотивація до використання мережі Інтернет, поверхове засвоєння начального матеріалу або ж спонукати до відмови від практичного використання мережевих технологій у навчанні [1, с. 46].

З огляду на те, що застосування інформаційних технологій не виключає можливих негативних наслідків для здоров'я людини, пов'язаних із шкідливим впливом електромагнітних випромінювань (ЕМВ), а також з активним втручанням у внутрішній світ людини штучних, ілюзорних вражень від екранних віртуальних сюжетів, зневажанням контролем припустимих і безпечних режимів роботи з комп'ютером, то майбутній педагог має бути обізнаний із психологічними впливами та можливими медичними наслідками застосування інформаційних технологій на фізичне і психічне здоров'я учнів.

Вплив ЕМВ на організм людини став предметом дослідження учених США, Японії, України та країн ЄС . Результати доводять негативний біологічний ефект ЕМВ, який має властивість нагромаджуватися, в результаті чого спричинюються

дегеративні процеси ЦНС, рак крові, пухлини мозку, гормональні захворювання. Ознайомлення студентів із результатами досліджень центру електромагнітної безпеки, які доводять, що навіть внаслідок одногодинного перебування перед монітором комп'ютера виникає пригнічення гормонального стану користувача, зміна біострумів мозку, негативні зміни в крові, дозволить застерегти молодих людей від не лімітованого користування технічними засобами як у навчальній студентській, так і майбутній педагогічній діяльності. Як аргумент, дослідники наводять таку інформацію щодо стану фізичного здоров'я активних користувачів ПК: 60% з них страждають на захворювання серцево-судинної системи, 40% – на хвороби шлунково-кишкового тракту, 10 % на захворювання шкіри тощо [8, с. 43–44].

Фахівці застерігають, що з метою збереження психічного і фізичного здоров'я користувача новітніх інформаційних засобів необхідно виробити систему скоординованих дій з метою створення спеціальної системи безпеки в освіті задля прогнозування та контролю за впливом інформаційно-освітніх технологій. Особливу небезпеку для дітей та підлітків становить неконтрольована і недозована інформація з Інтернету, що несе реальну загрозу для психічного здоров'я підростаючого покоління. Вчені Пітсбурського університету (США) довели, що в тих, хто перебуває у мережі Інтернет понад двадцять годин на тиждень, ймовірне виникнення синдромів соціальної ізоляції, розвиток алкоголізму тощо. Психологи застерігають, що надмірне захоплення роботою з комп'ютером, ігровими приставками, мережею Інтернет викликають у дітей і молодих людей патологічні стани, які проявляються у психологічному дискомфорті поза "спілкуванням" з комп'ютером, виникнення нервовості й тривоги, труднощів у спілкуванні з ровесниками, різким зниженням інтересу до навколишнього світу. Доступність у Інтернеті матеріалів аморального спрямування, зокрема, порнографічних, агресивних, фанатичних, фашистських тощо, також становить велику загрозу для особистості [7, с. 77–81].

Загалом, науковці доводять, що запровадження інформаційно-освітніх технологій у школах та ВНЗ має чітко узгоджуватися зі створенням відповідних педагогіко-ергономічних умов безпечного і ефективного використання ІКТ. Пріоритетним завданням розв'язання означеної проблеми передусім є створення дійової психолого-педагогічної підтримки дітей та підлітків з метою формування валеологічних знань і навичок самодисципліни.

Таким чином, формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх педагогів є актуальним завданням системи педагогічної освіти України в контексті інтеграції в європейський освітній простір. В умовах активного запровадження ІКТ в усі сфери життєдіяльності людини, здатність розв'язувати навчальні, побутові, професійні завдання за допомогою використання інформаційно-комунікаційних технологій стає невід'ємною професійною якістю. Сучасний стан запровадження інформаційних освітніх технологій у країнах ЄС і перспективи їх подальшого розвитку в Україні зумовлюють необхідність підготовки педагогічних працівників, здатних систематично й неперервно займатися самоосвітою та вирішувати професійні завдання в інформаційному освітньому просторі.

1. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю, Козяр М.М. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті/ Р.С.Гуревич, М.Ю. Кадемія, М.М.Козяр.– Львів, 2012.– 506 с.
2. Жигірь В.І., Чернєга О.А. Професійна педагогіка: Навчальний посібник /За ред. М.В. Вачевського/ В.І.Жигірь, О.А.Чернєга.– К.: ТОВ "Кондор", 2012.– 336 с.
3. Кузенко П.Я., Кузенко О.Й. Актуальні проблеми культури здорового способу життя студентської молоді / П.Я.Кузенко, О.Й. Кузенко // Сборник научных статей Международного

образовательного форума "Личность в едином образовательном пространстве".– Запорожье, 5–7 мая 2010 г.– Запорожье, 2010.– С. 226–228.
4. Лалак Н. Формування професійної компетентності у майбутніх учителів як психолого-педагогічна проблема / Н.Лалак // Рідна школа.– 2009.– № 5–6.– С. 17–20.
5. Лігум Ю.С. Якість освіти і новітні технології навчання в контексті інтеграції в європейський освітній простір // Педагогіка і психологія.– 2011.– № 2.– С. 22–27.
6. Луговий В. І. Інформація як чинник організації людини: теоретико-методологічний аспект / Ю.С. Лігум //Педагогіка і психологія.– 2011.– № 2.– С. 14–21.
7. Ткачук В. Комп'ютеризація шкільної освіти: переваги та сфери ризику/ В.Ткачук //Вища освіта України.– 2004.– № 4.– С. 77–81.
8. Трубчанінова Н.С., Трубчанінов Ф.М. Комп'ютер та мобільний телефон: благо цивілізації чи небезпека для життєдіяльності людини? / Н.С.Трубчанінова, Ф.М.Трубчанінов //Довкілля та здоров'я.– 2007.– № 3(42).– С. 43–44.
9. Шейко В.М., Богуцький Ю.П. Формування основ культурології в добу цивілізаційної глобалізації (друга половина XIX – початок XXI ст.)/ В.М. Шейко, Ю.П. Богуцький.– К.: Генеза, 2005.– 592 с.
10. Шпонтак І.М. Використання інтерактивних комп'ютерних технологій у навчально-виховному процесі як цілісний творчий підхід щодо формування майбутнього фахівця/ І.М. Шпонтак // Безпека життєдіяльності.– 2010.– № 12.– С. 6–8.

Teachers informational and communicational competence formation in the context of ukraine's integration into the European education area Abstract The article deals with the problems of forming informational and communicational competence of students-future teachers. The importance of ICT technologies in provision of modern system of education functioning in optimization of educational process of students of higher education institutions and the formation of skills of future teachers to solve professional problems through the use of informational and communicational technologies are revealed.

Key words: *informational and communicational technology (ICT), ICT competence, pedagogical activity.*

УДК 371.134 : 37.036 : 378
ББК 74р

Неллі Лисенко

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ІЗ ЗПР У РУСЛІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

У статті розглянуто використання окремих підходів у підготовці майбутніх педагогів до естетичного виховання дітей із ЗПР в руслі сучасної спеціальної педагогіки.

Ключові слова: *підготовка педагога, естетичне виховання, варіативність, спеціальна педагогіка.*

Актуальність проблеми. Розвиток різних галузей педагогічної науки зумовлює постійні пошуки шляхів удосконалення її теорії та практики. Вплив соціальної зумовленості (як об'єктивної детермінанти) на розширення проблематики наукових досліджень щодо організації навчання та виховання дітей із ЗПР цілком очевидний, оскільки категорія таких вихованців постійно змінюється не лише у кількісному, а й у якісному співвідношеннях. За таких умов традиційна методика естетичного виховання не в змозі розв'язувати покладені на неї завдання із забезпечення гармонійного розвитку особистості, починаючи з раннього віку. Спеціальна педагогіка покликана увиразнювати шляхи для практичної діяльності з дітьми означеної групи задля того, щоб забезпечити своєчасне внесення коректив у